

לשבת יום הכיפורים – תשע"ד

מי יחיה ומי ימות

הרב יחיאל וסרמן

ביום הכיפורים תשל"ד, הייתי תלמיד השנה השישית בישיבת ההסדר, "ישיבת הכותל", בעיר העתיקה בירושלים. התפללתי בישיבה יחד עם חברי, מורי ורבותי והאורחים הרבים, שהגיעו להתפלל בהיכל הישיבה, סמוך לכותל המערבי. תפילת "ונתנה תוקף" הייתה אחד מרגעי השיא ביום הקדוש, מאות בחורי הישיבה, הרבנים והאורחים הרבים, התפללו בדבקות, המילים נאמרו על ידם בכוונה ובהתלהבות, חלקם געה בבכי, כאשר ברקע הדהד קולו של השליח הציבור "מי יחיה ומי ימות, מי בקצו ומי לא בקיצו... מי באש ומי במים". אף אחד מהמתפללים, לא העלה על דעתו, כי מילים אלו יקבלו משמעות מעשית, כעבור מספר שעות. בשעות הצהרים, נשמעה האזעקה והחלו השמועות, בדבר המלחמה וגיוס אנשי המילואים. בשעות אחר הצהריים החלו ראשוני התלמידים לעזוב את היכל הישיבה בדרכם ליחידותיהם, ובסיומו של היום הקדוש, היו כבר מרבית בחורי הישיבה, בדרכם להצטרף לכוחות הנלחמים ואני בניהם.

כאשר הגעתי לנקודת המפגש שלי, בגן העיר בירושלים, כבר נאספו שם, מאות מחיילי המילואים, וביניהם רבים מחברי לישיבה וליחידה. תחושה קשה שררה באוטובוס "אגד" אשר הסיע אותנו, הידיעות על הקרבות הקשים, נשמעו שוב ושוב מעל גלי האתר. רובם ישבו שקטים ומהרהרים בינם לבין עצמם, אתה מביט החוצה ומהרהר, האם אשוב מהמלחמה? האם אראה שוב את בני משפחתי? האם אזכה לשוב לעיר? הרהורים אלו נקטעו באחת, כאשר הגענו לבסיס, קבלנו ציוד אישי והתחלנו לזווד את הטנקים, וביום ראשון בלילה, יומה השני של המלחמה, התחלנו לנוע על הזחלים לכוון דרום לעבר תעלת סואץ.

בקו החזית התנהלו קרבות הבלימה העקובים מדם וכבר באותו ערב הצטרפנו אליהם. ירית הפתיחה של הגדוד היתה קרב שריון עם טנקי אויב, שחסם את דרכנו. ביום שלישי בבוקר מצאנו את עצמנו באזור האגם המר, מנהלים קרבות קשים, שנמשכו עד לאחר חצות הלילה. זה היה השמיני לאוקטובר, שבו היה ניסיון הראשון, שנכשל להתקפת נגד להדיפת השריון המצרי. במהלך הקרב נפלו מספר חברים וחלק אחר נפצע. עם אור ראשון לאחר מנוחת לילה קצרה, החל הגדוד להתארגן לקראת יום לחימה נוסף.

בשעות צהרים, כאשר מאחורינו כמה שעות לחימה קשות, העפלנו לגבעה שממנה ראינו מאות חיילים מצריים, וכלי רכב רבים נסים דרומה. בקשר החטיבתי נשמעה ההודעה: קדימה הסתער! לירות בכל הכלים. הטנקים שעטו קדימה, כאשר אנו עומדים חשופים בצריח. אולם, כעבור דקות ספורות נחתה עלינו אש תופת מכל הכיוונים והתברר, כי עלינו על מארב טילי סאגר.

טיל זה, שהיה הפתעת המלחמה, פגיעתו רעה וקשה. הטנק שלי ספג פגיעה ישירה של טיל סאגר בצריח הטנק, רסיסיו התנפצו ופגעו בחלק גופי העליון. דם רב ניגר מפני, יד שמאל נפגעה קשה, עין שמאל גם היא נפגעה וחשתי שאינני רואה בה. תוך שניות הרגשתי כי כוחי אוזל והולך, התמונה האחרונה שאני זוכר היא עזרא בשארי נהג הטנק עולה לצריח, מחלץ ומשכיב אותי לצדו של הטנק שהחל בוער. ואני נזכר בתפילין שהיו מונחים בטנק, בתא הזווד בחלקו האחורי של הטנק, מכאן אבדתי את ההכרה, ואינני זוכר דבר. מאוחר יותר ספרו לי חברי, כי רצתי לתא הזווד, ולקחתי את התפילין והתחלתי לרוץ, והועלתי על צריח הטנק הסמוך. בעוד הטנק עושה דרכו לעבר הכביש החל צוות רפואי להילחם נלקחתי במסוק

לבית החולים שדה ברפידים חירום. ומשם הוטסתי לבית החולים "תל השומר" יחד עם פצועים נוספים, כאשר אני מחוסר הכרה.

באחד מהימים בתקופת האשפוז הארוכה בא לבקר אותי הרב ישראל קליין, אז תלמיד ישיבת כרם ביבנה, חברי לגדוד, שיחדיו לחמנו באזור האגם המר הקטן והביא לי את השקית עם התפילין. התברר, כי בעת שנפצעתי ופוניתי לכביש, התפילין שהיו בידי נפלו לתוך הטנק פנימה על הרצפה התחתית. באחד הימים לאחר הפסקת האש, כאשר הצוות עסק בניקוי יסודי של הטנק, הוא מצא את התפילין והשקית, שעליהם היה רקום שמי המלא. מאן דהוא מחברי לספסל הלימודים בישיבה זזה את שמי ונזכר, כי בתחילת המלחמה, טופלתי על גבי צריח הטנק והתפילין נפלו פנימה.

ארבעים שנה חלפו מאז המלחמה הנוראה, ואני עדיין נושא על גופי את צלקות המלחמה. יצאתי מהקרבות פגוע בגופי, אך שלם בנפשי וברוחי, פעמים אין ספור, חוזרים אלי מראות המלחמה האיומה וזוועותיה, טנקים שרופים כלי רכב מפויחים, הרוגים ופצועים זועקים לעזרה. מאז מלחמת יום הכיפורים יש לתפילת "ונתנה תוקף" משמעות מיוחדת עבורי, המילים "מי יחיה ומי ימות" קבלו משמעות מעשית. חמישה מחברי לספסל הלימודים בישיבת הכותל, אשר עמדו בתפילה ביום הכיפורים תשל"ד בהיכל הישיבה נפלו בקרב. "באי באש ובמים על קדוש שמך" שנים, הרב שמואל אורלן וישעיהו הולץ הי"ד נהרגו בטנק הבוער מפגיעה ישירה של טיל, ואלי ליברמן ויעקב פרידמן הי"ד נספו כאשר הטנק נפל למי התעלה, בעת חציית התעלה. סגן אלי פייג (שגיא) הי"ד נהרג במדבר סיני. המתפלל עומד במצב של חוסר אונים, מול בורא עולם הכול יכול. הוא חש את זמניות האדם מול נצחיות הבורא. והוא בבחינת "אדם יסודו מעפר וסופו לעפר". אך בורא העולם הוא מלך חי וקיים והאדם נמשל "כחרס הנשבר, כציץ נובל, כאבק פורח וכחלום יעוף", והוא נשלט על ידי בורא עולם, קסמו של הפיוט בכך שהוא מבטא בצורה פשוטה, אך ברורה, את דברים אשר קבלו מימד מוחשי מאד בקרבות. בעידן הטכנולוגי והדיגיטאלי תחושתו של האדם המודרני היא . כי, הוא כל יכול, מחד גיסא הוא מגיע לחלל, כובש עולם, מייצר טכנולוגיות חדישות ומשוכללות, המאפשרות תקשורת בינלאומית מהירה, ממציא טילים בליסטיים, חלליות ותרופות שבכוחן להדביר מחלות, אך מאידך גיסא, אין הוא יודע מה יולד יום, והכל עלול להשתנות בן רגע והגרוע מכל, עלול להתרחש, הוא חש שגורלו נשלט בידי בורא עולם והוא בבחינת "כחומר ביד היוצר".